

Kännetecknen: magisk realism

Zakes Mdas senaste bok är ett triangeldrama med det ovanliga konceptet "pojke möter flicka, flicka möter pojke, pojke möter en annan val".

ZAKES MDA DEBUTERADE som skönlitterär författare 1995 med romanen *Ways of Dying*. Sedan dess har han etablerat sig som en av Sydafrikas mest intressanta författare och i internationella sammanhang händer det att han kallas för Afrikas Gabriel Garcia Marquez.

Det är inte en liknelse som han uppskattar. Han beundrar i och för sig Marques tidiga författarskap, men ser fram emot den dag då det kort och gott får heta att Mda skriver som Mda. Liknelsen med Marquez kommer sig av att de båda författarna har den magiska realismen som kännetecknen.

Zakes Mda

Foto: Annika Forsberg Langa

Ett annat kännetecken är det socialpolitiska patos som löper som en röd tråd genom många av Mdas verk, ett drag som några kritiker förväxlat med ilska. I hans förra bok, *The Madonna of Excelsior*, skildrar han en skandal som skakade Sydafrika på 1970-talet efter att det uppdragats att fem prominenta vita män, inklusive borgmästaren, mer eller mindre tvingat till sig sex med åtta svarta hembiträden på orten. Men det var inte bara männen som åtalades för brott mot apartheids moralag, det gjorde även de hembiträden som födde ljusbruna barn.

Borgmästaren tog sedermera livet av sig och som en ironisk knorr på historien är hans "illegitima" dotter idag kommunpolitiker i Excelsior. Ändå var det inte först och främst människorna i dramat som inspirerade Mda att skriva.

– Nej, det var faktiskt solrosfälten. Jag blev trollbunden av landskapet i Excelsior, berättar Mda när han tar emot i sitt hem i Randburg, strax norr om Johannesburg.

UPPTAKTEN TILL DEN SENASTE BOKEN, *The Whale Caller*, var däremot mötet med en person. Jag har själv träffat honom. Han stod på en klippa i Hermanus och blåste i ett horn av torerade alger. Det tog inte lång tid att förstå att valroparen, spons-

rad av telekommunikationsföretaget MTN, inte är särskilt intresserad av valar. Han kommer från kåkstaden där arbetslösheten är skyhögt, och är mest bara tacksam över att ha ett jobb.

När Zakes Mda fick höra talas om valroparen bestämde han sig för att söka upp honom. Något mer fantastiskt kunde han inte tänka sig: en person som besitter kunskapen att kommunicera med dessa jättelika däggdjur.

Han blev besviken när han insåg att valroparen i första hand lockade turister, och inte valar. Han bestämde sig för att skapa en egen valropare, en man som inte enbart kan tala med valar utan som också älskar valar till den milda grad att han inleder ett kärleksförhållande med valhonan Sarisha.

ZAKES MDA DELAR SIN TID mellan Sydafrika och USA, där han är professor i kreativt skrivande vid Ohio-universitetet. Vid sidan om författarskapet och undervisningen skriver han pjäser och tv-manus samtidigt som han driver ett biodlingsprojekt för kvinnor på landsbygden i östra Kapprovinsen.

– Jag skriver allra bäst när jag är mitt uppe i livet. Skulle jag isolera mig från verkligheten skulle jag inte ha ett enda ord att säga, kommenterar Mda.

Helst, och bäst, skriver han när han lagar middag till de två hemmaboende barnen och fästmon Gugu, och han ser alltid till att ha ett anteckningsblock och penna vid spisen.

Den första romanen, *Ways of Dying*, påbörjade Mda på juldagen och i en släng av vidskepelse börjar han alltid nya romaner på just juldagen. Den han jobbar med nu är hans sjätte roman och den första som utspelar sig bortom Afrikas gränser, närmare bestämt i en gudsförgäten håla i sydöstra Ohio där han hittade WIN-folket, en förlegad men fortfarande nyttjad term för *White Indian Negro*, en blandad, isolerad och marginaliserad befolkningsgrupp.

DET ÄR KANSKE INGEN TILFÄLLIGHET att Mda valt att skildra ett stycke amerikansk historia. Med ett fåtal undantag är det i princip omöjligt att överleva ekonomiskt som författare i Sydafrika. Att sälja en upplaga på ett par tusen exemplar betraktas som ett gott resultat.

Men Mda är ändå en kritikerälskling och är mycket väletablerad i landets kulturella kretsar. När jag frågar honom om han förvånats över den stora uppmärksamhet som valroparen fått snäser han till:

– Stora?! Jag hade förväntat mig långt mer än det här.

The Whale Caller utkommer på svenska senare i år.

ANNIKA FORSBERG LANGA
Johannesburg

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.